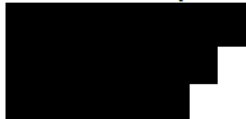

LIETUVOS BANKAS

Lietuvos Respublikos Seimo nariui

2012-03-05 Nr. S 2012/(7.7-0700)-12-1185
į 2012-02-15 paklausimą Lietuvos banko valdybos
pirmininkui Nr. 9-G-197

DĖL VILIBOR

Informuojame, kad Lietuvos bankas nuolat seka aktualijas ir tendencijas ir Lietuvos, ir užsienio finansų rinkose. VILIBOR nustatymo metodika atitinka rinkos standartus ir praktiką, kuria vadovaujasi kitos šalys, nustatydamos vidutinės tarpbankinės palūkanų normas.

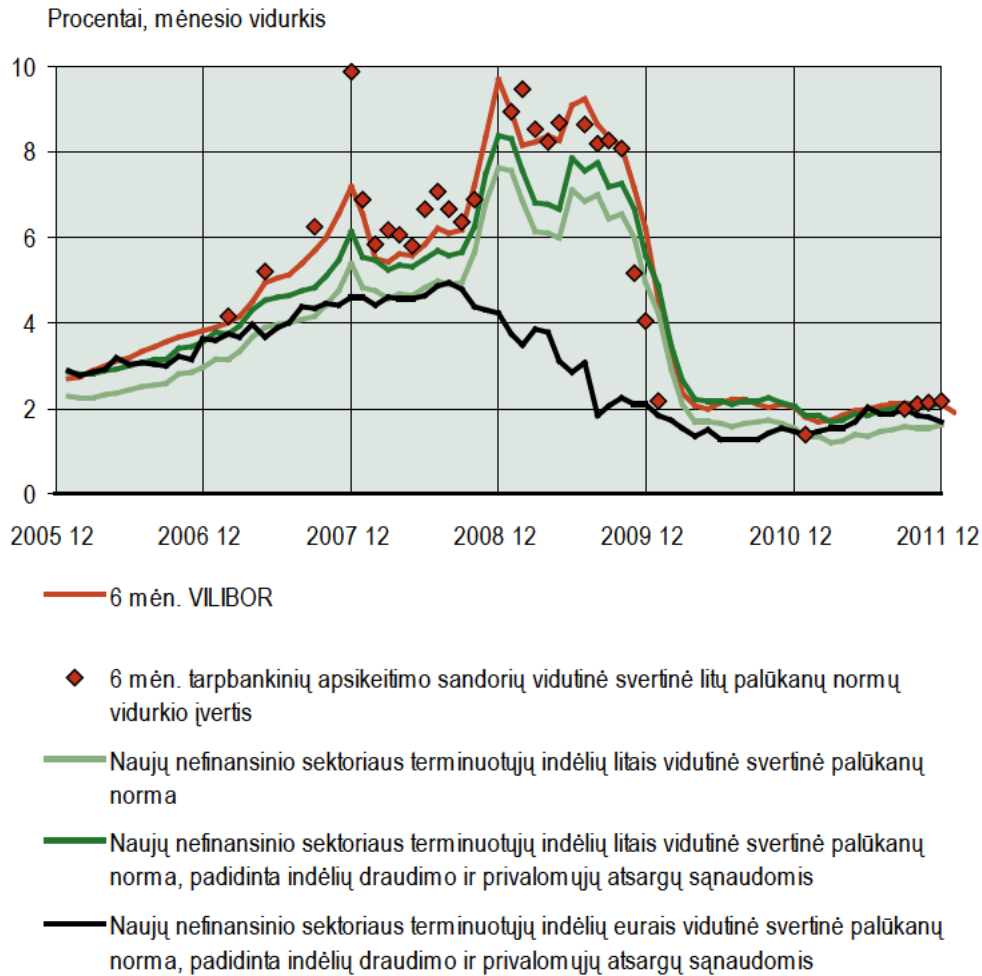
VILIBOR yra rodiklis, skirtas parodyti nuo 1 dienos iki 1 metų trukmės vidutinės litų palūkanų normas, kuriomis bankai ketina skolinti lėšas kitiems bankams tarpbankinėje rinkoje, ir leidžiantis stebėti tarpbankinės rinkos raidą. VILIBOR rodiklį Lietuvos bankas apskaičiuoja pagal komercinių bankų viešai skelbiamus ketinimus (kotiruotes), iš jų atmesdamas didžiausią ir mažiausią reikšmes, o iš likusiųjų apskaičiuojama vidutinė reikšmė. Pagal VILIBOR apskaičiavimo ir skelbimo tvarką, bankų (ne mažiau kaip 5), pagal kurių palūkanų normas apskaičiuojamas VILIBOR, sąrašas peržiūrimas kartą per ketvirtį. Bankai turi atitikti šiuos reikalavimus:

- turi atlikti (arba bet kuriuo metu galėti atlikti) indėlių ir paskolų operacijas tarpbankinėje rinkoje;
- savo iniciatyva nuolat teikti palūkanų normas atitinkančias bendrąsias tarpbankinės rinkos sąlygas ir tendencijas;
- kiekvieno banko apyvarta litais tarpbankinėje indėlių ir paskolų rinkoje, Lietuvos banko turimais duomenimis, per paskutinius 3 kalendorinius mėnesius iki sąrašo sudarymo turi būti ne mažesnė kaip 5 proc. bendros tarpbankinės indėlių ir paskolų apyvartos litais.

Lietuvos bankas nuolat stebi ir analizuoja bankų, pagal kurių palūkanų normas nustatomas VILIBOR, skelbiamas palūkanų normas, jas lygina su realių tarpbankinių sandorių ir kitose rinkose (indėlių, paskolų, obligacijų) taikomomis palūkanų normomis. 2009 m. viduryje Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į geriausią praktiką, pradėjo internete viešai skelbti individualių bankų palūkanų normas.

Lietuvos bankas metinėse ataskaitose ir pranešimuose, teikiamuose Lietuvos Respublikos Seimui, nuolatos pateikia VILIBOR dinamikos ir veiksnių analizę. Dėl fiksuoto kurso lito palūkanų normas visų pirma lemia bazinės valiutos – euro palūkanų normos ir rinkos dalyvių nuomonių apie riziką lito kurso stabilumui vidurkis. Lietuvos banko vertinimu, 2008–2009 m. VILIBOR ir litų kitų palūkanų normų ir jų skirtumo virš euro palūkanų normų šuolį nulėmė ekonomikos nuosmukio ir pasunkėjusios valstybės finansų padėties sąlygomis padidėję ekonomikos dalyvių nuogastavimai dėl lito kurso stabilumo. Panašios tendencijos buvo ir kitose krizės pažeistose šalyse, taikiusiose fiksuotą valiutos kursą, pavyzdžiui, Estijoje (kiek mažesniu mastu) ir Latvijoje (gerokai didesniu mastu). Lietuvos banko atliekama analizė rodo, kad 6 mėn. VILIBOR, su kuriomis susietos daugelio paskolų litais palūkanų normos, dinamika yra glaudžiai susijusi su pagrindinio šių paskolų šaltinio – terminuotųjų indėlių litais palūkanų normų kaita (žr. 1 pav.).

1 pav. 6 mėn. VILIBOR ir bankų priimtų indėlių palūkanų normos

Svarbu pažymėti ir tai, kad VILIBOR rodiklio naudojimo ūkio subjektų tikslams Lietuvos bankas neregamentuoja, t. y. ūkio subjektai yra laisvi pasirinkti, kokį palūkanų normų rodiklį naudoti dvišaliuose susitarimuose.

Manome, kad VILIBOR apskaičiavimo metodika iš principo eliminuoja galimus piktnaudžiavimo elementus, nes atmetamos didžiausios ir mažiausios reikšmės, bankų sąrašai peržiūrimi atsižvelgiant į bankų aktyvumą tarpbankinėje rinkoje ir į tai, ar jų teikiamos palūkanų normos atitinka bendras tarpbankinės rinkos sąlygas ir tendencijas. Lietuvos banko vykdoma nuolatinė bankų kotiruočių stebėseną, palyginimai su kitomis palūkanų normomis arba rizikos indikatoriais taip pat neatskleidžia galimų bankų susitarimų.

Valdybos pirmininkas

Vitas Vasiliauskas

